

A virágzó középkor Magyarországon - összefoglalás -

Károly Róbert

Megerősödése

- 1.) **Új uralkodó réteg kialakítása = bárók**
 - a legyőzött ellenfelek birtokait, címeit saját hívei között osztotta szét
- 2.) **Királyi zsoldos hadsereg létrehozása**
 - a városok pénzt adtak, hogy megvédje őket a kiskirályoktól – zsoldosokat fogadott belőle
- 3.) **Banderiális hadsereg létrehozása (olasz bandiera = zászló)**
 - minden nemes úr tarthatott saját hadsereget, s ezt a saját zászlaja alatt vezethette harcba
 - bandérium= zászlóalj

Gazdasági intézkedések

- 1.) **Aranyforint**
- 2.) **Királyi jövedelmek**
 - a) **Bányabér:**
 - a kitermelt nemesfém egyharmada azt a földesurat illeti, akinek a földjén a bánya van
 - b) **Harmincadvám:**
 - az ország határán a kereskedők az áru értékének egy harmincadát kellett kifizetnie, így az országban máshol nem vethettek ki rá vámot
 - c) **Kapuadó:**
 - 18 dénárt kellett kapunként fizetni, ha egy megrakott szénásszekér befért a kapun. Ha több család lakott egy kapu mögött, akkor a kapuadó összege megoszlott közöttük.
 - d) **Cenzus:**
 - a király bérbe adta saját földjét. Ennek bérleti díja a cenzus.
 - e) **Rendkívüli hadiadó**

II. A visegrádi királytalálkozó

- a) **1335. Visegrád**
- b) **Résztevők:**
 - lengyel király
 - cseh király
 - magyar király
- c) **Határozatok:**
 - magyar – lengyel szerződés:
 - ha a lengyel király fiú utód nélkül hal meg, a magyar király örökli a trónját
 - új kereskedelmi útvonal megnyitása (cél: kikerülni Bécs városát)
 - kölcsönös segítségnyújtási egyezmény

I. (Nagy) Lajos

Az 1351. évi törvények

1.) Kilenced:

- minden földesúr köteles beszédni a jobbágyoktól a kilencedet
 - ha ezt elmulasztja, a király a saját hasznára szedeti be
 - cél: adókedvezményel egyetlen földesúr se csalja el a másik jobbágyát

2.) Ósiség:

- a nemesi földbirtokot sem elajándékozni, sem eladni nem lehet
- ha a földesúr törvényes örökös nélkül hal meg, a birtok tulajdonjoga visszaszáll a királyra.

3.) Úriszék:

- kisebb bűnökben minden nemes bírászkodhat jobbágyai felett

4.) Pallosjog:

- a legnagyobb földesurak jogot kaptak arra, hogy akár halálos ítéletet is hozhassanak jobbágyaik ügyében, s azokat végre is hajthassák

Zsigmond, a császár és király

Török veszély

Zsigmond tervei:

1.) Védelmi rendszer létrehozása az ország déli határán: végvárrendszer

- végvár = határ menti vár
- utak, folyók átkelőhelyeit védték

2.) Új hadsereg létrehozása:

- Telekkatonaság:
 - minden földesúr köteles minden húsz jobbágy után egy lovas íjászt felszerelni, és a király hadseregébe küldeni.

Parasztfelkelés Erdélyben

1.) A parasztfelkelés

- vezetőjük: Budai Nagy Antal kispallos
- kezdetben a parasztseregek győzelmeket arattak
- magyar –székely-szász előkelők szövetsége a parasztok ellen
- most már a parasztseregek veszítenek

Falvak és városok

Falvak

- Lakói: parasztok
- Eltérő vagyoni helyzet:
 - módos gazdák
 - egész telkes jobbágyok
 - töredéktelkes jobbágyok
 - zsellérek (nincs telkük)
 - házas zsellér
 - házatlan zsellér

Várostípusok Magyarországon a középkorban

1.) Szabad királyi városok

- A király tulajdona
- Fallal van körülvéve
- Sok városi kiváltsága van

2.) Bányavárosok

- Mindenben megegyeznek a szabad királyi városokkal, csak lakóik többségükben bányászattal foglalkoznak

3.) Mezővárosok

- a földesúr tulajdona – neki fizetik az adót
- lakói főleg mezőgazdasággal foglalkoznak
- nincs városfal
- kevesebb városi kiváltsága van

Hunyadi János, a törökverő

Hunyadi harcai

1442. Marosszentimrei csata

1443-1444. "Hosszú hadjárat"

1444. Várnai csata

Hunyadi a kormányzó

Kormányzó = az ország vezetője király nélküli időszakban

- 1448. Rigómező → vereség a töröktől →
- Lemond a kormányzóságról

A nándorfehérvári diadal

1.) 1456.

- **A török sereg vezére:** II. Szulejmán szultán
- **Az ostrom:**
 - Várvédő: Szilágyi Mihály (Hunyadi nagybátyja)
 - A török sereg körbefogja a várat. Ki akarják éheztetni a magyarokat
 - Hunyadi a kereszteseikkel a dunai hajózárát keresztültörve bejutott a várba
 - A török sereg támadásai – a védők a belső várba szorultak vissza
 - A belső vár ostroma (Dugovics Titusz szerepe)
 - A védők kitörték a várból, elfoglalták a török ágyúit, a török sereg ellen fordították
 - Az ellenség elmenekült
 - Hunyadi János az ostrom után meghalt pestisben

Hunyadi Mátyás

Központosított királyi hatalom létrehozása

A) A hadsereg újjászervezése

- Fekete Sereg
- zsoldos hadsereg
- 20. 000 fő
- fegyvernemek:
 - lovasság (nehéz, könnyű)
 - gyalogság
 - tüzérség
 - dunai hajóhad (naszádok)

B) Az adórendszer átalakítása

- a) A régi adórendszer egy részének eltörlése, helyette újfajta adók bevezetése:
- koronavám
 - füstpénz (háztartásonként szedi)
 - egytelkes nemesség megadóztatása
 - rendkívüli hadiadó
- b) A régi adók megtartása:
- bányabér
 - sóadó
 - városok adói
 - pénzverés jövedelme

C) A kancellária átalakítása

- a hivatalok vezetői: tanult pénzügyi szakemberek
- a hivatalokba szegény, de tehetséges jobbágyfiúkat tanítat külföldi egyetemeken

Könyvek, könyvtár

- Bibliotheca Corviniana = Korvin Könyvtár
- a kódexek borítóján Mátyás címere látható (holló = corvus)
- első könyvtáros: Galeotto Marzio
- könyvnyomtatás Budán – Hess András

Tudomány és művészet

- Antonio Bonfini = Mátyás életrajzírója
- Thuróczy János = történetíró (Chronica Hungarorum = Magyarország története)
- Janus Pannonius = költő

Dobzse László

A központosított királyi hatalom szétesése

a) Kancellária

- a bárók a saját érdekeikben hoztak törvényeket
- maguknak "adományoztak" birtokokat

b) Adók

- a bárók saját maguknak szedték be az állami adókat is
- a kincstár kiürült

c) Hadsereg

- a katonák nem kapnak fizetést
- szétszélednek, rabolnak
- a fosztogatókat Kinizsi veri szét a saját hadseregével

Dózsa parasztháborúja 1514.

1.) Előzményei

- Bakócz Tamás esztergomi érsek keresztes hadjáratot hirdet a török ellen
- A parasztok gyülekeznek
- Vezetőjük: Székely Dózsa György

2.) Az urak bosszúja

- Dózsát és társait kivégezték
- A jobbágyokat "röghöz kötötték" (a földesúr engedélye nélkül nem hagyhatták el a falut = Werbőczy: Hármaskönyv)

A középkori Magyarország bukása

Erőviszonyok

Törökök

- Szulejmán szultán személyes vezérletével
- 60 000 török katona

Magyarok

- Tomori Pál esztergomi érsek vezetésével Mohácsnál
- 25 000 magyar katona
- Szapolyai János vezetésével
- 10 000 magyar katona várakozik a Tiszántúlon

A csata

- A két sereg egész nap szembenéz egymással
- Délután 3-4 óra között Tomori Pál rohamot vezényel a jobb szárnyon
- A magyarok kifáradnak, mert a dombtetőn álló törököket rohamozzák
- A törökök bekerítik a jobbról támadó magyarokat, és megsemmisítik őket
- Tomori rohamot vezényel a teljes magyar hadseregnek
- A balszárny is vereséget szenved
- A középső hadsereg belerohan a törökök ágyútüzébe
- A király menekül, de belefut a megáradt Csele-patakba

Az ország három részre szakadása

Három részre szakadt ország

1.) Királyi Magyarország

- székhelye: Pozsony
- uralkodója: a Habsburg király (I. Ferdinánd)

2.) Erdélyi Fejedelemség

- székhelye: Gyulaféhevár
- uralkodója: az erdélyi fejedelem (János Zsigmond, Szapolyai fia)
- helytartója: a budai pasa

3.) Török Hódoltság

- székhelye: Buda
- uralkodója: a török szultán (I. Szulejmán)
- helytartója: a budai pasa